

CK.0000078892

À TRUYỀN THÔNG

TRƯỜNG ĐẠO TẠO, BỒI DƯỠNG CÁN BỘ QUẢN LÝ THÔNG TIN VÀ TRUYỀN THÔNG

BIÊN TẬP VIÊN, PHÓNG VIÊN HẠNG III

**TÀI LIỆU BỒI DƯỠNG
CHỨC DANH NGHỀ NGHIỆP**

PHẦN I: KIẾN THỨC CHUNG

NHÀ XUẤT BẢN THÔNG TIN VÀ TRUYỀN THÔNG

BỘ THÔNG TIN VÀ TRUYỀN THÔNG
TRƯỞNG ĐẠO TẠO, BỒI DƯỠNG CÁN BỘ QUẢN LÝ THÔNG TIN VÀ TRUYỀN

BIÊN TẬP VIÊN, PHÓNG VIÊN HẠNG III

TÀI LIỆU BỒI DƯỠNG CHỨC DANH NGHỀ NGHIỆP

(Tái bản có chỉnh sửa)

PHẦN I: KIẾN THỨC CHUNG

NHÀ XUẤT BẢN THÔNG TIN VÀ TRUYỀN THÔNG

Chủ biên:

TS. Đinh Đức Thiện

Nhóm biên soạn và chỉnh sửa:

PGS, TS. Phạm Xuân Mỹ

PGS, TS. Dương Xuân Sơn

PGS, TS. Nguyễn Vũ Tiến

PGS, TS. Đinh Văn Hùng

PGS, TS. Hà Huy Phương

TS. Đặng Công Minh

TS. Đỗ Anh Đức

ThS. Nguyễn Thùy Vân Anh

ThS. Nguyễn Thị Lan Phương

ThS. Nguyễn Văn Long

ThS. Lê Ngọc Bảo

TS. Nguyễn Thị Thu Trang

LỜI NÓI ĐẦU

Báo chí, xuất bản có vai trò quan trọng đặc biệt trong đời sống xã hội với nhiệm vụ tuyên truyền chính trị, định hướng tư tưởng, phản ánh hiện thực, góp phần nâng cao dân trí, thúc đẩy tiến bộ xã hội. Trong bối cảnh Cách mạng Công nghiệp lần thứ Tư với các mô hình ứng dụng khoa học - công nghệ cao, sự xuất hiện của nhiều phương tiện truyền thông hiện đại và sự đa dạng, bùng nổ về thông tin đòi hỏi báo chí, xuất bản cần đổi mới và nâng cao chất lượng thông tin, tuyên truyền; biên tập viên, phóng viên, cần có phẩm chất chính trị trong sáng, ý thức trách nhiệm công dân, kỹ năng và đạo đức nghề nghiệp.

Thực hiện Quyết định số 1371/QĐ-BTTTT ngày 17/8/2017 của Bộ Thông tin và Truyền thông về việc điều chỉnh, bổ sung Chương trình bồi dưỡng chức danh viên chức Biên tập viên, Phóng viên; Trường Đào tạo, Bồi dưỡng cán bộ quản lý Thông tin và Truyền thông đã tổ chức biên soạn, bổ sung dựa trên nội dung của bộ tài liệu "*Bồi dưỡng chức danh Biên tập viên, Phóng viên*" xuất bản năm 2011 và phối hợp với Nhà xuất bản Thông tin và Truyền thông tái bản bộ sách "*Biên tập viên, Phóng viên hạng III - Tài liệu bồi dưỡng chức danh nghề nghiệp*". Bộ sách đã được các Phó Giáo sư, Tiến sỹ, Thạc sỹ và các chuyên gia có kinh nghiệm nhiều năm giảng dạy, nghiên cứu về lĩnh vực báo chí, xuất bản; có kinh nghiệm chuyên môn thực tế tại các cơ quan quản lý nhà nước về báo chí, xuất bản, các tòa soạn báo, nhà xuất bản, đài phát thanh - truyền hình... tham gia biên soạn và bổ sung.

Bộ sách được biên soạn và bổ sung với mục tiêu trang bị và cập nhật những kiến thức chung về đường lối, chủ trương của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước về lĩnh vực báo chí, xuất bản; những thành tựu mới, các sự kiện quan trọng của đời sống chính trị, kinh tế, xã hội; hình thành cho học viên kỹ năng nghiệp vụ cần thiết, gắn với

chức trách nhiệm vụ của Biên tập viên, Phóng viên hạng III, yêu cầu vị trí việc làm và đáp ứng nhiệm vụ công việc được giao; giúp người học có thái độ, đạo đức đúng đắn trong hoạt động nghề nghiệp và hoàn thành nhiệm vụ của chức danh Biên tập viên, Phóng viên. Bộ sách gồm 02 cuốn, có nội dung cụ thể như sau:

- *Cuốn 1: Biên tập viên, Phóng viên hạng III - Tài liệu bồi dưỡng chức danh nghề nghiệp; Phần I. Kiến thức chung, bao gồm 11 chuyên đề, từ Chuyên đề 1 đến Chuyên đề 11;*

- *Cuốn 2: Biên tập viên, Phóng viên hạng III - Tài liệu bồi dưỡng chức danh nghề nghiệp; Phần II. Kiến thức, kỹ năng nghề nghiệp chuyên ngành, bao gồm 11 chuyên đề, từ Chuyên đề 12 đến Chuyên đề 22.*

Hy vọng bộ sách sẽ là tài liệu hữu ích hỗ trợ các biên tập viên, phóng viên hạng III và tương đương chưa có chứng chỉ bồi dưỡng theo tiêu chuẩn chức danh và bạn đọc quan tâm lĩnh hội những tri thức, kỹ năng, kinh nghiệm nghề nghiệp, phát triển năng lực, chuyên môn để thực hiện tốt các nhiệm vụ và đáp ứng theo tiêu chuẩn chức danh nghề nghiệp tương lai.

Mặc dù có nhiều cố gắng song bộ sách sẽ khó tránh khỏi những hạn chế. Chúng tôi rất mong nhận được những ý kiến đóng góp của quý độc giả để bộ sách được hoàn thiện hơn trong lần xuất bản sau. Mọi ý kiến góp ý của bạn đọc xin gửi về Trường Đào tạo, Bồi dưỡng cán bộ quản lý Thông tin và Truyền thông; địa chỉ: Ngõ 36, đường Cầu Diễn, tổ dân phố số 8, phường Phúc Diễn, quận Bắc Từ Liêm, Hà Nội; điện thoại: 024.37665959; fax: 024.37665959.

Xin trân trọng giới thiệu./.

**TRƯỜNG ĐÀO TẠO, BỒI DƯỠNG CÁN BỘ
QUẢN LÝ THÔNG TIN VÀ TRUYỀN THÔNG**

Chuyên đề 1

ĐƯỜNG LỐI, CHÍNH SÁCH CỦA ĐẢNG, NHÀ NƯỚC HIỆN NAY VỀ BÁO CHÍ, XUẤT BẢN, THÔNG TIN ĐỐI NGOẠI

Sự xuất hiện của báo chí, xuất bản là do nhu cầu khách quan về thông tin của con người và chúng có vai trò to lớn trong đời sống chính trị - xã hội của mọi quốc gia. Báo chí, xuất bản gắn bó với nhau và là vũ khí đấu tranh giai cấp, công cụ sắc bén trong cuộc đấu tranh cách mạng và xây dựng xã hội mới. Xã hội càng văn minh, con người càng phát triển thì nhu cầu thông tin càng cao. Vai trò chi phối thông tin là một trong những tiêu chí đánh giá sự phát triển của xã hội.

Vận dụng và phát triển sáng tạo chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, trong quá trình cách mạng, Đảng ta luôn quan tâm, tạo điều kiện cho báo chí, xuất bản phát triển. Hiện nay, việc nắm vững đường lối của Đảng và chính sách của Nhà nước ta đối với báo chí, xuất bản là yêu cầu khách quan và rất cần thiết nhằm phục vụ nhu cầu ngày càng tăng của nhân dân, tuyên truyền đường lối của Đảng, chính sách của Nhà nước, thực hiện thắng lợi sự nghiệp đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước và hội nhập quốc tế vì “dân giàu, nước mạnh, xã hội công bằng, dân chủ, văn minh”.

1.1. CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN VỀ BÁO CHÍ VÀ XUẤT BẢN

1.1.1. Chủ nghĩa Mác - Lênin về vai trò của báo chí, xuất bản

C.Mác và Ph. Ăngghen đã phát hiện vai trò đặc biệt, năng lực xã hội của báo chí và sử dụng báo chí, xuất bản vào việc truyền bá tư tưởng lý luận cách mạng. Mác - Ăngghen đã viết “... báo chí cách mạng dân chủ tự mình thấy và thừa nhận mình là chiến sĩ xã hội và là người không mệt mỏi trong việc vạch trần tội ác chính quyền của bọn giàu có, quyết tâm bảo vệ nền tự do của ý chí nhân dân. Nhiệm vụ đầu

tiên của nền báo chí và xuất bản đó là chỗ làm thất bại mọi cơ sở của chế độ chính trị phản động đương thời"⁽¹⁾.

Nhiệm vụ của báo Đảng là gì? Trước tiên là tiến hành những cuộc thảo luận, chứng minh, bảo vệ những quan điểm của Đảng, bác bỏ và lật đổ những tham vọng của phe thù địch. V.I. Lênin khẳng định đối với mỗi Đảng cách mạng, việc xuất bản tờ báo là dấu mốc quan trọng đầu tiên. "Điểm xuất phát của hoạt động, bước thực tiễn đầu tiên để tiến tới các tổ chức mong muốn..., phải là việc thành lập tờ báo chính trị toàn Nga. Chúng ta cần trước hết là tờ báo, không có nó thì không thể tiến hành được một cách có hệ thống cuộc tuyên truyền, cổ động hết sức có nguyên tắc và toàn diện"⁽²⁾.

Tờ báo "không những là người tuyên truyền tập thể và cổ động tập thể mà còn là người tổ chức tập thể"⁽³⁾. Tờ báo còn được ví như những giàn giáo dựng lên xung quanh một ngôi nhà đang xây dựng. Dựa vào tờ báo mà phong trào cách mạng không ngừng phát triển, tổ chức tăng lên theo cả chiều rộng và chiều sâu, thúc đẩy công tác tổ chức của Đảng đạt tới quy mô ngày càng rộng lớn. Báo chí thông tin các sự kiện, hướng dẫn quần chúng tạo nên các sự kiện có lợi cho cách mạng, thực hiện chức năng tuyên truyền cổ động và tổ chức, là vũ khí đấu tranh tư tưởng mạnh mẽ của Đảng.

Xuất bản bao gồm các lĩnh vực xuất bản, in và phát hành xuất bản phẩm. Xuất bản đã tham gia có hiệu quả vào việc giác ngộ giai cấp vô sản về vai trò lịch sử của mình và tổ chức quần chúng đấu tranh thực hiện sứ mệnh lịch sử đó. C.Mác nói: "... xuất bản là chiếc đòn bẩy mạnh mẽ của văn hóa và của việc giáo dục tinh thần cho nhân dân. Xuất bản biến cuộc đấu tranh vật chất thành cuộc đấu tranh tư tưởng, cuộc đấu tranh xương và máu, cuộc đấu tranh tinh thần; cuộc đấu tranh của nhu cầu, những nhiệt tình; cuộc đấu tranh của lý luận, lý trí và hình thái"⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ C.Mác và Ph. Ăngghen toàn tập (1994), tập 6, NXB Chính trị Quốc gia, Hà Nội, tr. 224.

⁽²⁾ V.I. Lênin toàn tập (1975), tập 5, NXB Tiến bộ, Mát-xcơ-va, tr. 10.

⁽³⁾ Sđd, tập 6, tr. 210.

⁽⁴⁾ C.Mác - Ăngghen: Tuyên tập (1982), tập 13, NXB Sự Thật, Hà Nội, tr. 182.

Chủ nghĩa Mác - Lênin khẳng định Đảng Cộng sản lãnh đạo báo chí, xuất bản là nguyên tắc bắt buộc. Mọi hoạt động của báo chí, xuất bản đều có tính đảng. Tính đảng của báo chí, xuất bản cách mạng thể hiện ở chỗ chúng phục vụ nhiệm vụ chính trị của Đảng; là bộ phận khăng khít, có tổ chức, có kế hoạch của Đảng thành “một bánh xe nhỏ và một cái đinh ốc” trong toàn bộ guồng máy do Đảng lãnh đạo; trong sự nghiệp cách mạng của giai cấp vô sản. Các nhà báo nhất thiết phải tham gia vào các tổ chức của Đảng và do Đảng lãnh đạo. “Báo chí phải trở thành cơ quan của các tổ chức Đảng. Các nhà văn nhất thiết phải tham gia các tổ chức của Đảng. Các nhà xuất bản kho sách, các hiệu sách và các phòng đọc sách, các thư viện và các nơi bám sát báo, tất cả những cái đó đều phải thành của Đảng, chịu trách nhiệm trước Đảng”⁽¹⁾.

Tính xã hội, tính tập thể là đặc điểm tồn tại và hoạt động của xuất bản, báo chí cách mạng. Nó “không thể là sự nghiệp cá nhân độc lập”, nó “phải trở thành một bộ phận trong sự nghiệp của toàn thể giai cấp vô sản”. Báo chí cách mạng phát triển qua đấu tranh kiên quyết chống các tư tưởng thù địch, với các hiện tượng xã hội tiêu cực.

Báo chí phải sống trong nhân dân, trung thực chia sẻ với nhân dân niềm hy vọng, sự lo lắng, tình yêu và lòng căm thù, nỗi vui và nỗi buồn của họ. Tính nhân dân, tính đại chúng và bản chất dân chủ của báo chí thể hiện ở sự tham gia tích cực và thường xuyên của đông đảo nhân dân vào các hoạt động báo chí. Báo chí cách mạng phù hợp với trình độ hiểu biết của quảng đại quần chúng nhân dân.

Tóm lại, nguyên tắc báo chí, xuất bản cách mạng phải đặt dưới sự lãnh đạo của Đảng vô sản, là công cụ tuyên truyền, cổ động, giáo dục chính trị của Đảng và thực hiện đầy đủ vai trò, chức năng xã hội của mình.

1.1.2. Tư tưởng Hồ Chí Minh về vai trò của báo chí, xuất bản

Là người sáng lập ra báo chí, xuất bản cách mạng Việt Nam, Chủ tịch Hồ Chí Minh khẳng định báo chí là một bộ phận của sự nghiệp cách mạng, là vũ khí sắc bén của Đảng và Nhà nước để góp

⁽¹⁾ C. Mác - Ăngghen: Tuyên tập (1982), tập 12, NXB Sự Thật, Hà Nội, tr. 123 - 124.

phần “Chống thực dân đế quốc, chống phong kiến địa chủ, tuyên truyền cho độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội”.

Báo chí thực chất là hoạt động chính trị, thông tin trên báo chí quan trọng nhất là thông tin chính trị. Để bảo đảm tính tư tưởng, tính đảng của báo chí thì trong đó phải thể hiện được tính chiến đấu, tính giáo dục và tính quần chúng của báo chí. Báo chí phục vụ chính trị, tuyên truyền cổ động cho chủ nghĩa Mác - Lênin và đường lối của Đảng. “Báo chí của ta thì cần phải phục vụ nhân dân lao động, phục vụ chủ nghĩa xã hội, phục vụ cho đấu tranh thực hiện thống nhất nước nhà, cho hòa bình thế giới”.

Báo chí là người tuyên truyền, người cổ động, người tổ chức chung, người lãnh đạo chung. “Báo chí ta không phải để cho một số ít người xem, mà để phục vụ nhân dân, để tuyên truyền giải thích đường lối, chính sách của Đảng và Chính phủ, cho nên phải có tính chất quần chúng và tinh thần chiến đấu”. Báo chí phải đi tiên phong trong đấu tranh không khoan nhượng với những gì đã đi ngược lại quyền lợi của nhân dân và sự phát triển của lịch sử dân tộc. “Đối với bản thân báo chí, bản thân người làm báo cũng phải có tính chiến đấu mới làm báo tốt được”. “Đối với những người viết báo chúng ta, cái bút là vũ khí sắc bén, bài báo là tờ lịch cách mạng”⁽¹⁾.

“Tờ báo Đảng như những lớp huấn luyện giản đơn, thiết thực và rộng khắp. Nó dạy bảo chúng ta những điều cần biết làm về tuyên truyền, tổ chức, lãnh đạo và công tác. Hằng ngày nó giúp nâng cao trình độ chính trị và năng suất công tác của chúng ta. Nếu cứ nhắm mắt làm việc, mà không xem báo Đảng, thì khác nào nhắm mắt đi đêm, nhất định sẽ lúng túng, hỏng việc”⁽²⁾.

Báo chí ta cần phải gần gũi quần chúng hơn nữa, đi sâu vào công việc thực tế hơn nữa, cách làm việc của các báo phải cải thiện hơn nữa; tích cực xây dựng lối sống mới, biểu dương người tốt, việc tốt, thúc đẩy, nâng cao tinh thần nhân dân... Để làm tròn nhiệm vụ vẻ vang của mình, cán bộ báo chí cần phải tu dưỡng đạo đức cách mạng, cố gắng trau dồi tư tưởng, nghiệp vụ và văn hóa; chú trọng học tập chính trị

⁽¹⁾ Hồ Chí Minh toàn tập (1996), tập 11, NXB Chính trị quốc gia, Hà Nội, tr. 444.

⁽²⁾ Hồ Chí Minh toàn tập (1995), tập 7, NXB Chính trị quốc gia, Hà Nội, tr. 298.

để nắm vững chủ trương, chính sách của Đảng, Chính phủ, đi sâu vào thực tế, đi sâu vào quần chúng lao động.

Vê lĩnh vực xuất bản, từ năm 1935, Người đã yêu cầu Bộ Phương Đông của Quốc tế Cộng sản giúp đỡ những người cách mạng Việt Nam "... tạo điều kiện cho các đồng chí tiếp thụ được những kiến thức sơ đẳng nhất mà mỗi chiến sĩ phải có. Và biện pháp có hiệu quả nhất để giúp các đồng chí theo phương hướng đó là cho xuất bản những quyển sách nhỏ viết về các vấn đề sau đây:

1. Tuyên ngôn Cộng sản.
2. Đảng Cộng sản và tổ chức của Đảng.
3. Lịch sử Quốc tế Cộng sản.
4. Lịch sử Đảng...

Khi xuất bản những tập sách nhỏ ấy, cần chú ý đến:

1. Những khó khăn về việc in sách những xứ này;
2. Khó khăn về việc giữ sách;
3. Khó khăn của giả cất giấu sách;

4. Trình độ văn hóa thấp của các đồng chí chúng tôi không đọc và hiểu được những điều diễn đạt quá dài, quá khó. Vì vậy các sách ấy từ ngữ phải rất đơn giản, rất rõ ràng và dễ hiểu đối với quần chúng. Nếu có thể được, nội dung nên trình bày dưới dạng hỏi trả lời⁽¹⁾.

Ý kiến về việc làm và xuất bản loại sách "Người tốt, việc tốt"⁽²⁾, tháng 6/1968, Chủ tịch Hồ Chí Minh căn dặn: "về loại này, các chú không tham dài. Nhân dân ta có truyền thống kể chuyện ngắn gọn mà lại có duyên. Các chú phải học cách kể chuyện của nhân dân, nên kèm theo nhiều tranh vẽ dễ hiểu và đẹp, nhưng đừng vì vẽ nhiều mà tính giá đắt quá...".

Nói về khuôn khổ cuốn sách, Người khen: "Các chú làm khá nhiều và trình bày cũng khá. Nhưng có khuyết điểm là "mặc áo gấm

⁽¹⁾ Tư tưởng Hồ Chí Minh về báo chí, xuất bản (2010), NXB Chính trị quốc gia, Hà Nội, tr. 145 - 146.

⁽²⁾ Hồ Chí Minh toàn tập (2009), tập 12, NXB Chính trị quốc gia, Hà Nội, tr. 547.